

MAI
2018

2

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

INFOLEHT

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDU-UUDISED EUROOPAST

Euroopa Liidu eelarvekava on põllumajandustoetuste ühtlustamise osas liiga vähe ambitsioonikas

Eesti põllumajanduse otsetoetuste tase jääb järgmisel eelarveperioodil tunduvalt alla ELi keskmise, kui me ei suuda eelseisvatel läbirääkimistel saavutada olulist läbimurret, selgub Euroopa Komisjoni poolt eile avaldatud ELi mitmeaastase eelarvekava eelnõust aastateks 2021-2027.

„On positiivne, et komisjon tegi ettepaneku otsetoetuste tasemeid hektari kohta liikmesriikide vahel ühtlustada ELi keskmise suunas, kuid kahjuks ei saa rahul olla toetuste suure erinevuse vähendamise ulatusega.“ ütles Eesti Põlluma-

jandus-Kaubanduskoja juhatuse esimees Roomet Sõrmus.

Sõrmuse sõnul on ELi eelarvekava põllumajandustoetuste ühtlustamise osas liiga vähe ambitsioonikas. Seadsime juba aastateks 2014-2020 eesmärgi, et meie otsetoetused moodustavad vähemalt 90% ELi keskmisest, kuid tundub, et me ei suuda seda taset saavutada isegi 23 aastat pärast ELiga liitumist. Ligikaudne arvutus näitab, et praegu on jutt pigem natuke rohkem kui 80% tasemest. Eesti valitsusel, Euroopa Parlamendi liikmetel ja põllumajanduse esindusorganisatsioonidel seisab ees suur töö, et lõplik kokkulepe tuleks komisjoni pakutust oluliselt parem.

„Seda, kas ja kui palju Eesti põllumehed uue eelarvega võivad või kaotavad, on veel väga vara öelda. Lisaks otsetoetustele on Eesti põllumajanduse jaoks väga tähtsad ka maaelu arengu fondi vahendid – esialgse kava kohaselt tabavad aga maaelu arengu poliitikat ELi poolse panuse osas valusad kärpekäärid (üle 12%). Maaelu arengu vahendite kogumahuks kavandatakse uuel perioodil 78,8 miljardit eurot, samas kui sellel perioodil oli see 90 miljardit eurot. Kuigi liikmesriikide vaheline jaotus on täna veel ebaselge, siis Eesti seisukohalt on see ohumärk,“ lisas Sõrmus.

Põhjalikku analüüsi vajab ka komisjoni ettepanek ettevõtjatepõhis-

te toetuslagede kehtestamiseks või vähenevate maksete rakendamiseks suurematele põllumajandusettevõtetele. Eesti ettevõtete suurenemiseni on viinud madalad põllumajandustoetused ja ebaõiglasel konkurentsitingimused, mis on sundinud meie põllumehi konkurentsivõime tõstmiseks otsima võimalusi efektiivsuse tõstmiseks. Nüüd teeb komisjon sisuliselt ettepaneku edasipürgivaid põllumehi „karistada“.

„Ühise põllumajanduspoliitika mõlema samba raames on olemas suur valik meetmeid, mis on sobilikud väiksemate põllumajandusettevõtete toetamiseks ja konkurentsivõime tõstmiseks. Nutikas poliitika tähendab, et erinevate probleemide lahendamiseks kasutatakse asjakohaseid meetmeid. Kardan, et otsetoetuste ettevõtte suurusest lähtuv ümberjaotamine tekitab vaid moonutusi ja viib põllumajandusmaa rendihinna suurenemiseni, mis kahjustab lõppkokkuvõttes nii suuremate kui väiksemate tootjate konkurentsivõimet,“ selgitas Sõrmus.

2020. aastal on prognoosi kohaselt ELi keskmine otsetoetuste tase hektari kohta 242 eurot, Eestis aga vaid 177 eurot. Osades riikides ulatuvad otsetoetused aga ka rohkem kui 400 euronit.

Kokkuvõte Euroopa Komisjoni ettepanekust

Uuendatud ÜPP eelarveks kujuneb aastatel 2021-2027 365 miljardit eurot, mis jaguneb ÜPP kahe samba vahel: esimene samba otsetoetused ja turukorralduse meetmed ning teise samba maaelu arengu poliitika. Sealjuures Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi eelarveks kujuneks 286,2 miljardit eurot ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarveks kujuneks 78,8 miljardit eurot. Komisjon tegi ettepaneku ÜPP kogueelarve mõõdukaks vähendamiseks (5%).

Komisjon teeb ettepaneku suurendada maaelu arengu vahendite liikmesriikide poolset kaasfinantseerimise määra. Liikmesriikidele jääb võimalus suunata mõlemas suunas vahendeid ühest sambast teise. Lisaks sellele on kavas 10 miljardi euroga toetada teadust ja in-

novatsiooni toidu, põllumajanduse, maaelu arengu ja biomajanduse valdkondades.

Rakendatakse uut nn tulemuste saavutamise mudelit, kusjuures kõik tegevused tuuakse kokku ühe programmeerimise vahendi ÜPP strateegilise plaani raamesse. Kavas on luua rohkem paindlikkust ja lihtsustada süsteemi. ELi tasandi ühistele eesmärkidele tuginedes on liikmesriikidel ÜPP strateegilise kava raames rohkem võimalusi kohalikest vajadustest lähtuvate meetmete kujundamiseks. See peaks olukorda lihtsustama nii poliitika haldamise kui põllumajandustootjate seisukohalt. Liikmesriikide poolt rakendatavad meetmed peavad olema kooskõlas teiste ELi poliitikatega, nagu nt keskkonna- ja kliimapoliitika.

Otsetoetusi on kavas mõõdukalt kärpida ja paremini suunata. Hetkel saavad 20% tootjatest 80% otsetoetustest, mis peegeldab olukorda, kus põllumajandusmaa on koondunud väheste tootjate kätte. Soodustatakse ka tasakaalustatumat toetuste jaotamist ettevõtte tasemel kohustuslike toetuslagede kehtestamise (arvestades seejuures tööjõukuludega) või suurematele ettevõtetele vähenevate hektarimaksete kaudu. See tähendab, et toetus jaotatakse ümber keskmistele ja väikestele ettevõtetele. Suuremate ettevõtete toetuste vähendamise kaudu vabanevad vahendid jäävad selle liikmesriigi eelarvesse, kus need tekitavad. Ilmselt saab neid vahendeid kasutada ka maaelu arengu meetmete rahastamiseks.

Otsetoetuste tasemeid hektari kohta liikmesriikide vahel ühtlustatakse ELi keskmise suunas. Kõikide liikmesriikide puhul, kelle otsetoetuste tase jääb alla 90% EL-27 keskmisest, vähendatakse liikmesriigi praeguse taseme ja keskmisest 90% taseme vahet 50% võrra. Sellist otsetoetuste ühtlustamist rahastatakse kõikide liikmesriikide vahenditest.

Otsetoetuste maksimise tingimuseks on rangemad keskkonnatingimused. Otsetoetuste eelarve raames luuakse vabatahtlikud keskkonnameetmed. Arvestatav osa maaelu arengu vahenditest eral-

datakse kliima- ja keskkonnasõbralikele tegevustele. See süsteem annab liikmesriikidele suurema paindlikkuse ja võimaluse paremini saavutada keskkonna eesmärged ning olla ambitsioonikam. Praegune rohestamise süsteem asendatakse, integreerides omavahel praeguse nõuetele vastavuse tingimused, otsetoetuste raames makstava rohestamise toetuse ja vabatahtlikud põllumajanduskeskkonna ning kliima meetmed rohkem suunatud, ambitsioonikamasse ja praegusest paindlikumasse süsteemi. Eesmärgiks on suurendada ÜPP keskkonna- ja kliimaalast ambitsiooni.

Moodustatakse uus kriisireserv Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi raames, et toime tulla rahvusvaheliste turgude ettearvatutest arengutest tulenevate kriisidega või ELi väliste riikide tegevusest tekkivate spetsiifiliste probleemidega põllumajandussektorile. Liikmesriikide ÜPP strateegiliste plaanide raames tuleb rakendada riskijuhtimise meetmeid, sh sisetulekute stabiliseerimiseks. Kriisireservile juurdepääsu eeltingimuseks on, et liikmesriigi tasandil luuakse strateegia sobivate riskijuhtimise meetmete rakendamiseks (see hõlmaks kindlustuse tüüpi meetmeid).

Tuleviku ELi eelarve suurendab sünergiat ELi ühtekuuluvuspoliitika ja ÜPP vahel, et rahastada investeringuid looduskaitse ja elurikkuse säilitamiseks. Pariisi kliimaleppe ja ÜRO säästva arengu eesmärkidega kooskõlas peaks vähemalt 25% kõikide ELi programmide vahenditest panustama kliimaeesmärkide saavutamisse.

Keskkonna- ja kliimaprogramm LIFE toetab samuti energiatõhususe ja puhta energia meetmeid. Kosmoseprogramm koos Copernicuse ja Galileo satelliitidega aitab täpispilveluse muuta reaalsuseks: satelliidid seiravad ELi põllumajandusmaad ja annavad põllumeestele infot, mille põhjal saab teha otsuseid väetiste kasutamise kohta põldudel. See aitab vähendada erinevate põllumajandussisendite tarbetut kasutamist ning mulla ja õhu saastumist.

Ebaausad kaubandustavad

Euroopa Komisjon soovib keelustada ebaausad kaubandustavad toiduainete tarneahelas

Komisjon on võtnud sihikule kõige kahjulikumad ebaausad kaubandustavad, et pakkuda põllumajandustootjatele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele suuremat kindlustunnet ja vähendada nende vajadust juhtida riske, mille üle neil kontroll sisuliselt puudub.

Komisjon esitas 12. aprillil ettepaneku keelustada toiduainete tarneahelas esinevad kõige ebaausamad kaubandustavad, et tagada väikeste ja keskmise suurusega toidu- ja põllumajandusettevõtjate õiglasem kohtlamine. Ettepanek sisaldab ka eeskirjade täitmise tõhusa tagamise sätteid – näiteks võivad riigi ametiasutused tõendatud rikkumiste korral kohaldada karistusi.

Toiduainete tarneahelas tegutsevad väiksemad ettevõtjad, sealhulgas põllumajandustootjad, on kaitsetud ebaausate kaubandustavade vastu, mida praktiseerivad tarneahelas tegutsevad partnerid. Väiksemate ettevõtjate lä-

birääkimispositsioon on sageli nõrk ja neil puuduvad alternatiivsed võimalused oma toodete tarbijateni viimiseks.

Töökohtade, majanduskasvu, investeringute ja konkurentsivõime eest vastutav Euroopa Komisjoni asepresident Jyrki Katainen sõnas: „Oma ettepanekuga võitleb komisjon otseselt ebaausate kaubandustavade vastu, mis tulenevad sellest, et toiduainete tarneahelas on läbirääkimisjõud tasakaalustamata. Kuna ebaaus ärikäitumine kahjustab tarneahelas tegutsevate ettevõtjate majanduslikku elujõulisust, tuleb meil sekkuda. Ettepanekuga, millega kehtestatakse miinimumstandardid ja tugevdatakse eeskirjade täitmise tagamist, püütakse kindlustada, et ettevõtjad saaksid konkureerida õiglastel tingimustel, mis omakorda suurendaks tarneahela üldist tõhusust. See on selge üleskutse muuta ärikäitumist ausamaks.“

Põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Phil Hogan lausus: „Iga ahel on just nii tugev, kui tugev on tema nõrgim lüli. Ainult õiglane toiduainete tarneahel on tõhus ja toimiv. Täna ettepaneku keskmes on

õiglus – vaja on anda sõnaõigus neile, kel see puudub ja kes on vastu enda tahtmist sattunud nõrgas läbirääkimispositsioonis ohvri rolli. Täna algatus keelustada ebaausad kaubandustavad aitab tugevdada tootjate ja VKEde positsiooni toiduainete tarneahelas. Samuti on algatuse eesmärk tugevdada ja tõhustada eeskirjade järgimise tagamist. Konfidentsiaalse kaebuste esitamise menetluse abil püüame toiduainete tarneahelas kõrvaldada n.ö hirmufaktori.“

Liikmesriik määrab karistusõigusega järelevalveasutuse

Keelustatavad ebaausad kaubandustavad on: hilinenud maksed kiiresti riknevate toiduainete eest, tellimuste tühistamine viimasel hetkel, lepingute ühepoolne või tagasiulatuva muutmise ning tava sundida tarnijaid tasuma raisku läinud toodete eest. Alljärgnevad tavad on edaspidi lubatud üksnes juhul, kui lepinguosalised on nendes selgelt ja ühemõtteliselt kokku leppinud: ostja tagastab tarnijale müümata jäänud

toiduained; ostja nõuab tarnijalt tasu toiduainete tarnelepingu kindlustamise või säilitamise eest; tarnija kannab ostja poolt müüdavate toiduainete müügiesitamis- või turustuskulud.

Komisjoni ettepaneku kohaselt peavad liikmesriigid määrama ametiasutuse, kes vastutab uute eeskirjade täitmise tagamise eest. Tõestatud rikkumise korral on vastutaval asutusel õigus määrata proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi. Täitevasutus võib korraldada uurimisi omal algatusel või kaebuse põhjal. Sel juhul on kaebuse esitanud poolel lubatud taotleda konfidentsiaalsust ja anonüümsust, et kaitsta oma positsiooni kaubanduspartneri suhtes. Komisjon loob täitevasutuste vahelise koordineerimismehhanismi, mis võimaldab parimate tavade vahetamist.

Kavandatud meetmetega täiendatakse liikmesriikide olemasolevaid meetmeid ja tarneahela algatuse vabatahtlikku tegevusjuhendit. Liikmesriigid võivad võtta täiendavaid meetmeid oma äranägemise järgi.

Komisjoni ettepanek on koostatud Euroopa Liidu õigusakti (direktiivi) kujul ja see esitatakse nüüd koos mõjuhindanguga kahele kaas-seadusandjale, Euroopa Parlamendile ja nõukogule, kus on esindatud liikmesriikide valitsused.

Senised tegevused

Komisjon on töötanud õiglasema ja tasakaalustatuma toiduainete tarneahela saavutamise nimel oma ametiaja algusest alates. 2016. aastal lõi komisjon põllumajandusturgude töökonna (AMTF), et hinnata põllumajandustootjate rolli kogu toiduainete tarneahelas ja koostada soovitusel selle kohta, kuidas seda rolli tugevdada. Nende soovitusel alustas komisjon 2017. aastal toiduainete tarneahela parandamist käsitleva esialgse mõjuhindangu ja avaliku konsultatsiooni, mis omakorda aitas teha kindlaks direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad konkreetset ebaausad kaubandustavad. Hiljutine kogu ELi hõlmav arvamuseuring, mis avaldati 2018. aasta veebruaris, näitab, et valdav enamik (88%) vastanutest arvab, et põllumajandustootjate rolli tugevdamine toiduainete tarneahelas on oluline.

96% neist, kes osalesid 2017. aasta avalikus konsultatsioonis ühise põllumajanduspoliitika ajakohastamise kohta, nõustus väitega, et põllumajandustootjate positsiooni parandamine väärtusahelas, sealhulgas ebaausate kaubandustavade vastane võitlus, peaks olema ELi ühise põllumajanduspoliitika üks eesmärke.

Ettepanekud tuginevad olemasolevale vabatahtlikule tarneahela parimate tavade tegevusjuhendile, mis on tuntud kui tarneahelaalgatus. Tarneahelaalgatuse löid 2013. aastal seitse ELi tasandi ühendust, mis hõlmavad toiduainete- ja joogitööstust, kaubamärgitoodete tootjaid, jaemüügisektorit, väikseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ning põllumajandusettevõtjaid. Algatus töötati välja tänu komisjoni juhitud kõrgetasemelisele foorumile, kus käsitletakse toiduainete tarneahela toimimise parandamist ja mis asutati 2010. aastal, et aidata välja töötada toiduaine- ja joogisektori poliitikat ning parandada toiduainete tarneahela toimimist.

Copa-Cogeca hinnangul tuleb kaitsta kõiki ettevõtteid

Copa-Cogeca, kes alustas ebaausate kaubandusvõtete keelamist nõudvat lobby-tegevust juba aastal 2007, kiidab Komisjoni seadusettepanekud heaks kui kauaoodatud sammu õiges suunas.

„Tarneahela toimimist tuleb parandada ja seda tuleb teha EL tasandil kehtiva seadusandluse abil. Oleme näinud, et vabatahtlikud algatused ei tööta. Vajame seaduse rakendamise jälgimist sõltumatu asutuse poolt, kellel on õigus viia läbi uurimisi ja kehtestada karistusi juhul,

kui rikkumine leitakse,“ ütles Copa-Cogeca toiduainete tarneahela töögrupi president John Healy.

„Ebaausaid kaubandustavasid käsitlev seadusandlus on juba olemas 20 liikmesriigis, kuid tähtis on EL ülese raamistiku olemasolu, et tagada kõigile ühesugused tingimused ning ohjata piiriülevalt levivaid ebaausaid kaubandusvõtteid, mis muidu jääksid tähelepanuta. Siinjuures on oluline, et liikmesriikides juba kehtivat seadusandlust EL üleste reeglitega ei nõrgestataks,“ lisas Copa-Cogeca peasekretär Pekka Pesonen.

Seaduse välja töötamisel soovib Copa-Cogeca silmas pidada nelja aspekti:

- a) seadusandlus peab käsitlema iga suurusega ettevõtteid, mitte ainult VKE-sid - nt suured põllumajandusühistused on küll efektiivsemad hinnaläbirääkimistel, kuid ka nemad kannatavad ebaausate kaubandustavade tõttu;
- b) seaduse rakendamise peab tagama iseseisev asutus, rikkumiste eest tuleb kehtestada sanktsioonid;
- c) nn hirmufaktor tuleb eemaldada ja tagada kaebuste anonüümsus;
- d) ebaausate kaubandustavade definitsioon peab olema põhimõtteline, mitte vaid tegevuste nimekirj, millest on võimalik loominguuliselt mööda hiilida.

Põllumajandustoodete väärtuse ja gunemise uuring näitab, et põllumajandustootjad saavad tasu keskmiselt 21% toote väärtusest, samas kui 28% läheb töötlejatele ja 51% jaemüüjatele. See ei saa sel viisil enam jätkuda. Põllumajandustootjad vajavad õiglast osa oma toodangu väärtusest.

Andme jagamise hea tava koodeks loob raami digipõllumajandusele

EL põllumajanduse- ja toiduvaldkonna organisatsioonid esitlesid 23. aprillil Brüsselis ühiselt koostatud põllumajandusandmete jagamise hea tava koodeksit. Teetähiseks peetav hea tava koodeks tutvustab andme jagamisest saadavat kasu ning aitab kaasa põllumajandusvaldkonna ettevõtete, sh ühistute, kiiremale digiajastusse jõudmisele.

Koodeksi koostajad usuvad, et juurdepääs asjakohastele põllumajandusandmetele on oluline ja digipõllumajandus aitab toota rohkem väiksema ressursikuluga. Et aga digipõllumajanduse võimalusi täielikult ära kasutada, peab andmevahetus tarneahela erinevate osapoolte vahel toimuma ausal ja läbipaistval viisil. Juurdepääsu võimaldamine vajalikele andmetele kiirendab andmepõhiste majandusmodelite arengut.

„EL põllumajandusandmete jagamise hea tava koodeks“ valmis järgmiste organisatsioonide koostöö tulemusel: Copa -Cogeca, CEMA, Fertilizers Europe, CEETAR, CEJA, ECPA, EFFAB, FEFAC, ESA. Koodeksi eesmärk on seada läbipaistvad põhimõtted, selgitada osapoolte vastutusalad ning luua usaldust partnerite vahel. Koodeks esitab peamised juhised operaatorite jaoks koos nimekirjaga tegevuste tõhususe kontrollimiseks.

Koodeks heidab valgust lepingulistele suhetele ning pakub juhised põllumajandusandmete kasutamiseks, eriti mis puudutab õigust juurdepääsule ja andmekasutusele. Koodeksi kohaselt on vajalik andmete allikale/loojale (see, kes on andmed loonud või kogunud kas tehnika mõttes või füüsiliselt ise või kes on andmetootjalt andmed tellinud

ja selle eest maksnud) tagada juhtiv roll andmetele juurdepääsu ja kasutamise kontrollimisel, samuti kasu saamisel andmete jagamisest huvitatud partneritega. Juhistes rõhatakse, et juurdepääsu ja kasutusõiguse andmine on andmete looja/allika õigus. Praktikast tähendab see, et põllumajandusettevõttes tegevuse käigus toodetud andmete kasutusõigus ja andmete jagamise õigus on farmeril.

Lepingus peaks olema määratletud kõikide osapoolte õigus kaitseda tundlikku informatsiooni (nt IP), keelates selle edasine kasutamine või töötlemine. Lisaks märgitakse, et lepingut ei tohi muuta ilma andmete allika/looja nõusolekuta ning see ei tohi kaasa tuua rahalisi ega muid tagajärgi.

„Tervitan põllumajandussektori huvipoolte algatatud EL põllumajandusandmete hea tava koodeksi koostamist ja kinnitamist. Kuna Euroopa liigub modernsema ja säästlikuma ÜPP poole, on tehnoloogilised lahendused olulisemad kui kunagi varem. Seega on täppisviljelusel ja andmepõhistel lahendustel võtmeroll,“ ütles EL põllumajandusvolinik Phil Hogan koodeksi esitlusele.

„Oleme suundumas Euroopas andmemajanduse suunas ja teeme järjest rohkem andmeid kättesaadavamaks ning vabalt liikuvaks. See tõttu on eriti hea meel näha põllumajandussektori huvipooli jõudusid koondamas, et saada üle pudelikaest, mis takistas teekonda digipõllumajanduse kasutuselevõtuks,“ ütles EL digitaalrajanduse ja -ühiskonna volinik Mariya Gabriel.

„Digitaalseid oskusi tuleb arendada kõikidel tasanditel, „põllult põske“,“ rõhutas Euroopa Põllumajandusmasinate Assotsiatsiooni (CEMA) peasekretär Jérôme Bandny. Copa-Cogeca peasekretär Pekka Pesonen kõneles, et andme jagamine

põllumajanduse tarneahela partnerite vahel peab toimuma ausalt ja läbipaistvalt, sest selle käigus tõuseb rida küsimusi privaatsusest, intellektuaalsest omandist, andmete omandiõigusest, usaldusest, säilitamisest, kasutamisest ja turvalisusest, mis on vaja lahendada. Põllumajandusandmetel on kõrge majanduslik tähtsus nii põllumehele kui ka kogu tarneahelale, mistõttu tuleb kaitsemeetmed kasutusele võtta. „Mõned neist andmetest on käsitletavad isikuandmetena, tundlike andmetena või salajaste andmetena teenusepakkuja vaatepunktist,“ rõhutas ta.

„EL põllumajandusandmete hea tava koodeks“ sisaldab järgmisi peatükke:

Definitsioonid
Hea tava koodeks lepingulistes suhetes
Andmete omandiõigus
Juurdepääs andmetele, kontroll ja teisaldatavus
Andmekaitse ja läbipaistvus
Privaatsus ja turvalisus
Vastutus ja intellektuaalse omandi kaitse
Põllumajanduses esinevad andmete tüübid
Juhtumiuuringud
Õiguslik raamistik
Peamised juriidilised põhimõtted lepingute sõlmimisel
Kontrollnimekiri

„EL põllumajandusandmete hea tava koodeks“ on ingliskeelsena kättesaadav [siin](#).

Muutuvad mahepõllumajanduse reeglid

19. aprillil kiitsid Europarlamendi liikmed heaks uued eeskirjad, mille eesmärk on edendada mahepõllumajandust ja tagada, et ELis müüakse vaid kõrge kvaliteediga mahetoitu.

Selleks, et tagada mahepõllumajanduslike toodete kõrge kvaliteet, sätestatakse määruses ranged, riskipõhised kontrollid kogu tarneahele ulatuses. Parlamendi nõudmisel viiakse mahepõllumajanduslike toodete tootmise, ettevalmistamise ja turustamisega tegelevates ettevõtte-

tes läbi ametlikud kontrollid vähemalt kord aastas või kord kahe aasta jooksul, kui pettust pole esinenud viimase kolme aasta jooksul.

Praegu kehtivad eeskirjad, mille alusel imporditavad tooted peavad vastama “samaväärsetele” standarditele, st sarnastele, kuid mitte identsetele standarditele, muutuvad kehtetuks viie aasta jooksul. Seega peavad ka imporditavad tooted edaspidi vastama rangetele ELi standarditele.

Mahepõllumajandusliku tootmise ergutamine

Mahepõllumajandusliku tootmise ergutamiseks kaotavad 2035. aastal kehtivuse erandid, mis lubavad mittemahepõllumajanduslike seemnete ja loomade kasutamist mahepõllumajanduslikus tootmises.

Tootmise ergutamiseks lubatakse põllumajandusettevõtetes ka edaspidi kasvatada nii mittemahepõllumajanduslikke tooteid kui mahepõllumajanduslikke tooteid juhul, kui kaks tegevust on selgelt ja tõhusalt eraldatud.

Selleks, et vähendada väikeste põllumajandustootjate kontrolli- ja sertifitseerimiskulusid ning selle-

ga seonduvat halduskoormust, võimaldatakse väiketootjatel seda teha rühmana.

Ennetusmeetmed saastumise vältimiseks

Selleks, et vältida mahepõllumajanduslike toodete saastumist keemiliste pestitsiidide ja sünteetiliste väetistega, peavad tootjad igas tootmis-, ettevalmistus- ja turustusetaapis võtma ennetus- ja ettevaatusmeetmeid.

Kui tekib kahtlus, et mahepõllumajanduslikus tootes võib olla keelatud ainet, siis peatatakse uurimismenetluse ajaks selle turustamine mahepõllumajandusliku tootena. Kui uurimise käigus tuvastatakse, et saastumine on toimunud tahtliku tegevuse tõttu või ei ole rakendatud ettevaatus- ja ennetusmeetmeid, keelatakse toote turustamine mahepõllumajandusliku tootena.

“Uus määrus toob selguse tootjatele ja tarbijatele, parandades mahepõllumajanduslike toodete kvaliteeti ELis,” ütles raportöör Martin Häusling (Greens/EFA, DE).

Järgmised sammud

Parlamendi poolt heaks kiidetud tekst vajab nüüd ELi Nõukogu ametlikku heakskiitu. Määrus rakendub 1. jaanuarist 2021.

Copa-Cogeca: üleminek uutele

reeglitele nõuab edasist tööd rakendusaktidega

Et Europarlamendis kinnitatud mahepõllumajanduse reeglid ellu viidud saaksid, tuleb töötada välja tõhusad rakendusaktid, mis tagaksid sujuva ülemineku ja ühtlustatud rakendamise liikmesriikides. Copa-Cogeca mahepõllumajanduse töögrupi juhi Kees Van Zeldereni sõnul on EL mahetoodete turg viimase nelja aasta jooksul kasvanud 48% võrra ning selle väärtus on 30 miljardit eurot aastas. See trend on tekkinud tarbijate kasvunud nõudluse tõttu. Siiski, vaatamata kasvule hõlmab mahepõllumajandus vaid 7 % EL kogu haritava maast. Nõudluse ja pakkumise vahe kaetakse järjest suureneva mahetoodete impordi abil. See tõttu soovime, et tuleviku seadusandlus julgustaks üha rohkemaid põllumehi mahetooted kasvutama, sealjuures säilitades tarbijate usalduse rangete kontrollimeetmete abil, rõhutas Van Zelderen.

Copa-Cogeca usub, et koostöös EL institutsioonidega suudetakse luua rakendusaktid, mis tagavad EL mahesektori edasise arengu ja kasvu. Näiteks segatootmise lubamine farmides garanteerib, et mahetootmisega alustada soovijad saavad üle minna järk-järgult ning on positiivne, et see võimalus uutesse reegli-

tesse kehtima jäeti. Väikefarmerite grupiviisilise sertifitseerimise võimalus on samuti abiks mahetootmisele üleminekul. Kolmandate riikide tooted aga peavad vastama samadele reeglitele kui EL toodang, juhul kui ei ole sõlmitud samaväärsuse lepingut EL ja mitte-EL maade vahel, mis aitab tagada õiglasemaid konkurentsitingimusi EL mahetootjate jaoks.

„Enne, kui uus maheseadus 1. jaanuaril 2021. aastal kehtima hakkab, peame tegema tõhusat tööd tagamaks sujuva ülemineku ning tehniliste reeglite edasise harmoniseerimise, samuti tuleb kinnitada hästi kohandatud teised reeglid standarditele, importtoodetele, märgistamisele ja kontrollidele,“ lisas Van Zelderen.

Copa-Cogeca peasekretär Pekka Pesonen kõneles, et mahepõllumajandus on Euroopas vabatahtlik kvaliteediskeem, mis pakub avalike teenuseid, sealjuures kaasa aidates keskkonnakaitsele ja loomade heaolule. Viimase 10 aasta jooksul on see jätkuvalt kasvanud. Kui aga soovime seda trendi säilitada, siis tuleb mahesektori majandusliku elujõudu suurendada, võimaldades sel muutuda peavoolusektoriks, millel on senisest suurem turuosa. EL ministrid arutavad mahereeglite üle maikuus.

© Olivier Matthys/AP Images for AVAAZ

Euroopa Komisjon keelas neonikotinoide kasutamise

Euroopa Komisjon otsustas 27. aprillil kehtestada täieliku keelu neonikotinoide kasutamisele, olles saavutanud kvalifitseeritud hääleteenamuse EL liikmesriikide hulgas.

18 liikmesriiki, nende hulgas Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia ja Ühendkuningriigid, esitasid Komisjonile nõude edaspidi keelata lisaks veel kolm taimekaitsevahendites kasutatavat aktiivainet: Bayeri toodetavad Imidacloprid (imidaklopriid) ja Clothianidin (klotianidiin) ning Syngenta toode Thiamethoxam (tiametoksaam).

Neonikotinoide keelu vastu hääletasid Ungari, Rumeenia, Taani ja Tšehhi Vabariik.

Komisjoni keeluetpanek põhines Euroopa Toiduohutusameti EFSA uuringule, mis hiljuti taas kinnitas, et neonikotinoidid on risk mesilaste tervisele. Seekordne keeld ula-

tub kaugemale 2013. aastal kehtestatud meetmetest.

Igasugune neonikotinoide kasutamine välitingimustes on keelatud, aineid võib kasutada ainult kasvuhoonetes, kus mesilasi eeldatavasti ei ole. Keeld hakkab kehtima alates käesoleva aasta lõpust.

EL tervisekaitsevolinik Vytenis Andriukaitis ütles, et neonikotinoide keelamisega tegi Komisjon asjakohase teadusele põhineva otsuse. „Varem oli meil tõendusmaterjali glüfosaadi kahjulikkuse kohta ning tegime asjakohase otsuse. Loomulikult sündis otsus koos liikmesriikidega ning saavutasime kvalifitseeritud hääleteenamuse. Nüüd on meil tõendeid riskidest mesilaste populatsioonile ning seega tegime taas asjakohase otsuse. Keegi ei saa süüdistada Komisjoni lobistide käepikenduseks olemises,“ ütles Andriukaitis meediale. „See on perfektne näide Komisjoni otsusest, mis toetub teadusele ja protseduureegli-

tele. Mesilaste tervis on ja jääb minu jaoks esmatähtsaks, kuna see on seotud elurikkuse, toidu tootmise ja keskkonnaga,“ rõhutas volinik.

Syngenta peab EFSA arvamust küsitavaks

Syngenta, aktiivaine Thiamethoxam peamine tootja, väidab, et keeld ei ole parim tulemus Euroopa põllumeeste ja keskkonnakaitse jaoks ning seab EFSA teadusuuringu tulemused küsimärgi alla. Nende väitel on neonikotinoide poolt mesilastele põhjustatav terviserisk minimaalne.

„Rohkem kui iial varem vajame täna põllumeeste võimekust tagada ohutu ja mõistliku hinnaga toidu tootmine, sealjuures minimeerides põllumajanduse negatiivset mõju ja võimendades selle kasulikku mõju keskkonnale,“ teatas Syngenta Komisjoni otsust kommenteerides. „Tõendid näitavad selgelt, et neonikotinoide põhjustatav oht mesilas-

te tervisele on minimaalne võrreldes toidupuuduse, haiguste ja külma ilmaga.“

EFSA aga tundub olevat väsinud pidevast kriitikast, mis tabab neid vastavalt kritiseerija poolt esindatavale huvile. Olenevalt uuringu tulemustest nähakse neid kas teadustöö kangelastena või peetakse ebakompetentseks. Selline valikuline suhtumine ei ole kuigivõrd veenev, on EFSA juhataja Bernhard Url varem meediale öelnud.

Copa-Cogeca keelus pettunud

Copa-Cogeca peasekretär Pekka Pesonen ütles Komisjoni otsust kommenteerides, et põllumehed omistavad mesilastele ja teistele tolmeldajatele väga suurt tähtsust, sest nad on oluline tegur taimekasvatuse puhul ja elurikkuse säilitamisel. „Mõistame ka riski, mida neonikotinoide võivad põhjustada mesilaste tervisele, kuid samas oleme veendunud, et asjakohaseid leevendamismeetmeid kasutades võinuks nende aktiivainete kasutusluba siiski pikendada,“ sõnas ta.

“Oleme väga pettunud, et EL otsustas kehtestada täieliku keelu neonikotinoide kasutamiseks kõikide mitteõitsevate taimede puhul. Kõik põllumehed sõltuvad taimekaitsevahenditest kahjurite ja haigustega

võitlemisel, sõltumata sektorist või tootmismeetodist. See keeld vähendab farmerite kasutuses olevaid vahendeid valdkonnas, kus praktiliselt ei ole alternatiive. See seab ohu paljude põllumeeste sissetuleku ja meie toiduga varustatuse.“

EL Taimekaitsevahendite Tööstuse Liidu (ECPA) pressiesindaja Graeme Taylor sõnas, et tegu on enneaegse, mitteteretunud ja võib-olla isegi ootamatu otsusega. Kahju, et otsustati keelata edasised aktiivained, millel on nii otsene tähtsus Euroopa põllumajandusele. Keeld on otseses vastuolus Prantsuse toidu-, keskkonna- ja töötervishoiu ja -ohutuse agentuuri (ANSES) ja EL Teadusuuringute Ühis keskuse (JRC) raportitega alternatiivsete ainete kättesaadavusest ja tõhususest.

Euroopa põllumajandus selle otsuse tulemusel kannatab. Võib-olla mitte täna ega homme, kuid mõne aja möödudes saavad otsustajad näha selle olulise vahendi eemaldamise tulemusi põllumeeste ja Euroopa toidutootmise jaoks, lisas Taylor.

Keskkonna-organisatsioonidel pidupäev

Greenpeace'i EL toidupoliitika nõunik Franziska Achterberg ütles: “See on suurepärane uudis tolmeldajatele ja kogu keskkonnale. Siis-

ki, kunagi ei olnud küsimustki, et need kolm neonikotinoidi tuleb keelata. Nüüd peab EL tagama, et neid ei asendataks kiiresti teiste ohtlike kemikaalidega.“

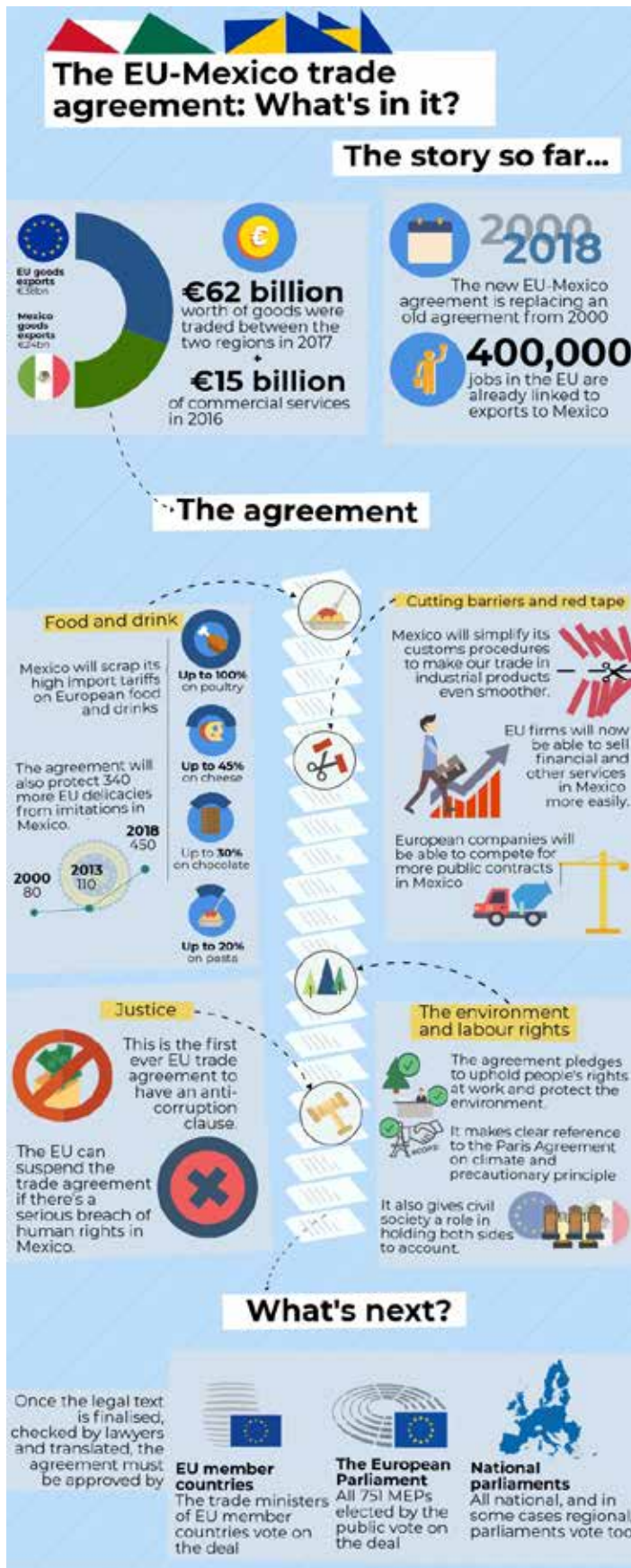
“Need kolm neonikotinoidi on vaid jäämäe tipp – kasutusel on palju rohkem taimekaitsevahendeid, sh teisi neonikotinoide, mis on mesilastele ja toidu tootmisele samavõrd ohtlikud. Valitsused peavad keelama kõik mesilasi ohustavad pestitsiidid ning lõpuks eemalduma mürgiste kemikaalide kasutamisest põllumajanduses.“

Greenpeace'i sõnul näitavad uuringute tulemused, et rida EL-s praegu lubatud insektitsiidide on samuti ohtlikud mesilastele ja teistele kasulikele putukatele, sealhulgas neonikotinoidid nagu acetamiprid, thiacloprid, sulfoxaflor and flupyradifurone ja insektitsiidid cypermethrin, deltamethrin and chlorpyrifos.

Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) tervise ja keskkonnapoliitika nõunik Martin Dermine ütles, et neonikotinoide keeld on ajalooline sündmus. Enamus liikmesriike andsid selge signaali, et meie põllumajandus vajab ümber muutmist. Mesilasi tapvad taimekaitsevahendid ei saa olla lubatud; toidu tootmiseks tuleb kasutada ainult säästlikke praktikaid, sõnas ta.

EL ja Mehhiko uus kokkulepe kaubanduslepinguks

Euroopa Liit ja Mehhiko jõudsid 21. aprillil kokkuleppele uue kaubanduslepingu suhtes, mis on osa laiemast ajakohastatud ELi-Mehhiko üldlepingust. Pääaegu kogu kaubavahetus (sh põllumajandussektoris) ELi ja Mehhiko vahel on nüüd tollimaksuvaba.

ELi tööstussektor, sh farmaatsia- ja masinatööstus ning transpordivahendite tootjad, saavad täiendavat kasu tolliprotseduuride lihtsustamisest. Lepinguga kehtestatakse edumeelsed eeskirjad kestliku arengu edendamiseks. Muu hulgas kohustuvad EL ja Mehhiko rakendama tõhusalt Pariisi kliimakokkuleppe raames võetud kohustusi. See on ELi esimene kaubandusleping, milles käsitletakse korrupsioonivastast võitlust era- ja avalikus sektoris. Lepingu sõlmimisega muutuvad ELi kaubandussuhted Mehhikoga nüüdisaegsemaks ja kõrvaldatakse enamik senistest kaubandustõketest.

Pärast ELi-Mehhiko eelmise kaubanduslepingu jõustumist 2000. aastal on ELi ja Mehhiko vaheline kaubavahetus suurenenud ligikaudu 8 % aastas. Sellest ajast tänaseni on kaubavahetus kasvanud kokku 148 %. Hoolimata nendest positiivsetest tulemustest oli ikka veel mitmesuguseid võimalusi, et uue lepinguga kaubandussuhteid veelgi parandada, muutes näiteks peaaegu kogu kaubavahetuse tollimaksuvabaks.

Lepingu põhielemendid

1. Kõige enam saab lepingust kasu ELi põllumajandustoodete (nt linnuliha, juust, šokolaad, pastatooted ja sealiha) eksport.

Leping võimaldab eelkõige järgmist:

- pakkuda soodustingimusi paljude juustude (nt Gorgonzola ja Roquefort) ekspordimiseks, mille tollimaks võib praegu olla kuni 20%, ja saada aastakvootide raames mahukas juurdepääs paljude muude juustusortide jaoks;
- tagada märkimisväärne piimapulbri ekspordi maht ühel suuremal turul. Lepingu jõustumisel on ekspordimahuks kavandatud 30 000 tonni, viie aasta pärast suureneb see 50 000 tonnini;
- EL võib oluliselt suurendada oma sealiha ekspordi Mehhikosse ning ekspordida põhimõtteliselt kõiki sealiha tooteid tollimaksuvabalt;
- kaotatakse näiteks šokolaadi (praegu kuni 30 %) ja pastatoodete (praegu kuni 20 %) tollimaksud;
- tagatakse Euroopale ainuomase enam kui 340

nn geograafilise tähisega toiduaine ja joogi kaitsmine võltsingute eest Mehhikos. Sellised tooted on näiteks Prantsusmaalt pärit „Comté“ juust, Portugalist pärit juust „Queijo São Jorge“, Ungarist pärit „Szegeði szalámi“ ja Rumeeniast pärit ploomid „Magiun de prune Topoloveni“. See tähendab, et ELi traditsiooniliste hõrgutiste tootjad ei pea muretsema toodete jäljendamise pärast ning nende toodete tarbijad võivad olla kindlad toote ehtsuses.

Uue lepinguga kaasnevad uued tolliprotseduuride eeskirjad, et lihtsustada ja kiirendada Mehhiko tolliasutuste paberitööd ja füüsilist kontrolli.

Loe lähemalt siit: [ELi-Mehhiko kaubanduslepingu põhijooned](#).

Järgmised sammud

21. aprilli põhimõtteline kokkulepe hõlmab lepingu kõige olulisemaid osi. Mõnede peatükkidega seotud tehnilised üksikasjad vajavad veel arutamist. Saavutatud põhimõttelise kokkuleppe põhjal jätkavad mõlema poole läbirääkijad oma tööd, et lahendada ülejäänud tehnilised küsimused ja koostada aasta lõpuks lepingu lõplik tekst. Pärast seda alustab komisjon lepingu õiguslikku kontrolli ja tõlkimist kõigisse ELi ametlikesse keeltesse ning seejärel esitab selle heakskiitmiseks nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

Copa-Cogeca: hea näide tasakaalukast kaubanduslepingust

Copa-Cogeca peasekretär Pekka Pesonen ütles, et usutavasti on lepin-

gust kasu mõlemale poolele, tingimusel, et impordikvoodid määratakse mõistlikult. Eriti tervitatav on EL juustude, lõssipulbri, sealha, oliiviõli ja veini suuremahulisem juurdepääs Mehhiko turule. On tähtis, et ka VKE-d, sh ühistud, saavad turulepääsu, seetõttu on vaja viia bürokraatia miinimumini, et seda neile võimaldada.

Kahetsusväärne on siiski, et läbirääkimiste käigus suurendati impordikvooti Mehhiko veiselihale 10 000 tonnini, mida on liiga palju. Copa-Cogeca jääb valvsaks veiseliha ning puu- ja köögivilja impordikvootide suhtes, kuna sel on negatiivne mõju EL nimetatud sektoritele.

Positiivne on, et lepinguga saavad kaitse 340 nimetust EL geograafilise päritolutähisega märgitud kõrge kvaliteediga toodet.

Turuülevaade

Teravili. Vastavalt DG AGRI hiljutisele prognoosile tuleb käesoleva aasta teraviljasaak 367 miljonit tonni. Võrdluseks, 2014/15 ja 2015/16 rekordaastatel oli see 380 miljonit tonni. 2018/19 aastaks ennustab DG AGRI aga EL kogusaagiks 373 miljonit tonni. Eksporti oodatakse 33 miljonit tonni võrreldes 50 miljoni tonniga 2014/15 ja 2015/16. Aasta lõpuks peaks laovaru olema 49 miljonit tonni, mis on sarnane 2014/15 rekordaastaga.

Õlikultuurid. DG AGRI hinnangul kasvab õlikultuuride toodang 3,4% võrra võrreldes viimase viie aasta keskmisega. Rapsiseemne futuuride hinnad on madalamad, kui 2017. aastal samal ajal; see tuleneb biodiisli impordi tõttu tekkinud konkurentsist ja anti-dumpingu maksude vähendamisest. Kui EL oli sunnitud anti-dumpingu mak-

se alandama, siis USA suurendas neid. Selle tulemusena jõudis algsest USA turule kavandatud Argentiina ja Indoneesia biodiisli EL-i turule. Prantsusmaa ja Saksamaa on teatanud biodiisli tootmise vähemisest 2018. aastal. DG AGRI prognoosib 2018/19 aasta rapsitoodangu EL-s 300 000 tonni.

Piim. EL keskmine tootja väljamüügihind oli jaanuaris tõusnud 35.65 senti/kg ja see on 5.1% kõrgem, kui viimase viie aasta keskmine. Lehmapiima kokkuost EL-s kasvab jaanuaris 4.0% võrreldes 2017. aastaga, kokku 501 000 t rohkem piima. Või hind kasvab endiselt võrreldes eelmise aastaga (477€/100kg) ja lõssipulbri hind langeb (132€/100kg).

12. aprillil kohtusid Copa-Cogeca, EDA ja Eucolait esindajad põllumajandusvolinik Hogani kutsel,

arutamaks olukorda kasvava toodangu ja lõssipulbri laovaru (hetkel 370 000 t) müügiga. Komisjon ei pooldanud lõssipulbri kasutamise alternatiive (nt loomasöödana), kuid võttis teadmiseks ettepaneku muuta müügihangete protseduuri (korraldada hankeid kaks korda kuus, lõssipulbri varu vanuse järgi).

Sealiha. EL sealiha toodang 2017. aastal kergelt langes, kuid kasvas sigade ja pörsaste tapmine. 2018. aastal oodatakse tootmise kasvu. Hinnasurve võib viia tootmise taas langusse 2019. aastal. 2017. aastal vähenes sealiha eksport 9% võrra mahus ja 2% võrra väärtuses võrreldes 2016. aastaga. Eksport Hiinasse vähenes 34%, kuigi teistesse maadesse nagu USA ja Filipiinid eksport kasvas. Hiina on oma sealihatööstust üles ehitamas alates 2015. aastast, seega imporditud tulevikus stabiliseerub. EL kogueksport oodatavalt kasvab 2,5% 2018. aastal. Eksperdid on väga mures sanitaarkaalutlustel kehtestatavate võimalike sanktsioonide mõju pärast.

29. mail toimub Copa-Cogecas sigade Aafrika katku teemaline seminar, kus osalevad Euroopa Komisjoni esindaja ning erinevad huvipooled kaubandusest veterinaarideni.

Linnuliha ja munad. EL mu-naturg on tasapisi taastumas pärast möödunud suvist Fipronili skandaali, mis viis äkilise hinnatõusuni sügisel ja talvel. Viimastel kuudel on esinenud linnugripi juhtumeid Beneluxi maades ja Saksamaal, kuid olulist mõju turule sel siiski ei ole.

Vaata ka DG AGRI põllumajandusturgude lühiajalist prognoosi [siit](#).

EESTI PÖLLUMAJANDUS-KAUBANDUSKODA

J. Vilmsi 53g
10147 Tallinn
Telefon: 600 9349
Faks: 600 9350
E-post: info@epkk.ee
<http://www.epkk.ee>

Lehe väljaandmist toetab:

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse